

**Се к'ътебед жь Пәймана Кәвн
Р'ут', Әстәр, Уньс**

Се к'ътебед жь Пәймана Кәвһн

Р'ут', Әстәр, Уһһс

Института Вәлгәр'андьна К'ътеба Пироз

Москва

2009

**Се к'ътебед жь Пәймана Кэвн
Р'ут', Әстәр, Уньс**

бь зараве к'өр'дийа-көрманици

Бона п'ърсед хвэ бь ве навнише бьньвисьн:
ibt_inform@ibt.org.ru

ISBN 978-5-93943-135-4

© Института Вәлгәр'андьна К'ътеба
Пироз, Москва, 2009

Сэрньвисар

Мәсиһийеда Ньвисара Пирозэ мьлэте щьһуяй-р'а те готыне Пэймана Кэвьн. Пэймана Кэвьн т'э-мамийа хвэва 39 к'йтеб ьн, к'ижан кө бь дэсте гэлэк ньвиск'ара һатьнэ ньвисаре. Гэлэк жь ван к'йтеба бь зьмане щьһутийа бэре һатьнэ ньвисаре. Һьнэк п'аред к'йтеба Пэймана Кэвьн се һ'эзар сала зедэтыр ьн кө һатьнэ ньвисаре. Пэймана Кэвьнда һэнэ к'йтебед динок у қануне, һьлбэста, ширэтед мэрьвед сэрвахт у п'ехэмбэртиед кө тенэ сери. Эвана һақаси щур'э-щур'э бун, ле фькьред ван һ'эмуйа жи сэр нетэке бу, ава готи бона һэлэқэтийа Хвэдейэ т'эви мьлэте щьһу. Мэрэме Wi әw бу, кө әw дөайе хвэ сэр һ'эму мьлэ-тада бьбаринэ к'ижан кө wi бауар бькьн у гөһ-дарийа wi бькьн.

Жь ван кьтеба, се к'йтебед Пэймана Кэвьн, щара пешьн бь зьмане к'ордийа көрманщи, алийе Института вэлгэр'андьна Библийайеда һатьнэ

Сэрньвисар

wэлгэр'андьне. Эвана щур'е qəwьмандьна ньвисара щьһуйайэ пирозэ кэвн бэрбч'э'в дькьн. Эв һэр се к'ьтеб нава хwэда се дэмед башqэйэ дирика щьһуйа дьдьнэ к'ьфше, жь qөр'на 11-да һ'эта qөр'на 5-а бэри буйина Иса. Эв wэлгэр'андьн жь канийа э'саси һатийэ һьлдане, аwа готи т'эви тек'ста Ибрани һатийэ р'убариһэвкьрьне.

Эм ве йэкеда гөман ьн, кө хwэндэванед к'өрд, ве к'ьтебеда нэ кө we т'эне дирика сэрһатийед һ'эйрэ-һ'өжмэк'ар бьбиньн, ле бэле өса жи we р'астийа Хwэдейэ һьндава мерьвда бьһ'эсьн.

Институт р'азibuна хwэ дьдэ wэлгэр' у сэр-р'асткьред ван к'ьтеба.

*Хэбатк'аред Института Wэлгэр'андьна
К'ьтеба Пироз*

К'ьтеба Р'ут'

Пешготын

Сэрһатийа Р'ут' 1100 сал бэри буйина Иса қә-
вьмийә, ви чахи һе п'адша сэрверти Израеле нә
дькьрын. Әв сэрһатийа ә'дълә бәрдъл, бона хвә-
йиә'сыла чава ч'ә'вканийа авейә кә бәр'ийа бе-
вада ә'мьр дьда мәрьвед гөнәк'ар. ²Әв сэрһати
ль сәр қизәкә Моабийә шаһьл һатийә һьвисаре.
Моаб дәвләтәкә р'әх Израеле бу. Пәй мьрна
мере хвәйи щьһур'а, Р'ут' дьдә к'ьфше кә чьқаси
дьле һе хасийа һе Наһомийева гьредайи бу.
Р'ут' мьләте щьһуйа қәбул дькә чава мьләте хвә
у Хөдане ван қәбул дькә чава Хөдане хвә. Қәнщи
у бәрбьһерийа Р'ут'е жь алийе Хөданда найе бир-
кьрне. Сәрхвәбун у хирәта һе Бовазе пьсмаме

вева жи э'йан дьбэ. Ль гора қануна Исраел Боваз Р'ут'е дьстинэ у диса чэрха Наһомийе р'аст дьбэ. ³ Хьлазийа к'ьтебе бона р'ьк'ьнийате те ньвисаре. Эw дьдэ к'ьфше кө көр'е Боваз у Р'ут'е буйэ калке п'адшайе Исраелейи мэзын, аwa готи Даwьд. Анэгори қануна пироз ль Қануна Дöщари 23:3-да изьна мовабийа т'өнэбу кө т'эви мьлэте Исраел буна, ле Р'ут' бу пешэкэ Иса Мэсих (Мэтта 1:5). Эва к'ьтеба һин дькэ, wэки мэрвь р'аст баwарийа хwэ Хөдан бинэ у анэгори э'мьре wi бьжи, Хөдан ль пьрсед навмьлэтийе наньһер'э. ⁴ Анэгори э'рф-э'дэте щьһуйа эва к'ьтеба ль к'ьништада р'ожа Пенцийэ һ'эсабда те хwэндьне.

1

Әлимәләх нәфәред хwәва дьчә Мовабе

¹ Һена сәрwertийа һ'акьмада wәлетда бу хәлайи. Жь Бәйтләһ'ма Щьһуда мэрвьэк т'эви к'өлфәта хwэ у һәр дө көр'ед хwэ чу э'рде Мовабе хәрибийеда ма. ² Наве wi мэрьви Әлимәләх* бу, наве к'өлфәта wi Наһоми бу, наве һәр дө көр'а, йәк Маһ'лон бу, йәк жи К'илийон. Эвана Әфрат'и бун, жь Бәйтләһ'ма Щьһуда чунэ э'рде Мовабе у

* 1:2 Бь зьмане Ибрани: «Хwәде п'адше мьн э».

Р'ут' 1

ль вьр ман. ³ Мере Наһомийе Элимэлэх мьр, Наһоми һәр дө көр'ава ман. ⁴ Ван һәр дө көр'а қизед Моуабийа стандьн, наве йәке Орпа бу, наве йәке жи Р'ут'. Эвана ль вьр вәкә дәһә сала ман. ⁵ Паше һәр дө көр'е we Маһ'лон, К'илион жи мьрьн у әве к'өлфәте һәр дө көр' мерва онда кьрьн.

⁶ Пәй ве йәкер'а әва р'абу кө т'әви һәр дө букед хвә жь әрде Моуабе вәгәр'ә вәлате хвә, чьмки әве әрде Моуабеда бьһистьбу, кө Хөдан сәри ль щьмә'та хвә хьстийә, р'ьсде ван гиһанди йә. ⁷ Әва жь ви щийе хвә, т'әви һәр дө букед хвә р'абу кө р'ек'әвә вәгәр'ә вәлате Щьһуда. ⁸ һьнге Наһомийе готә һәр дө букед хвә: «һәр'ьн лаво, һәр кәс вәгәр'ә мала баве* хвә. Бьра Хөдан р'ә'ма хвә ль вә бькә, һун һьндава мьн у меред хвәйә мьрида чава бунә, әв вәкә we йәке жи бинә пешийа вә. ⁹ Бьра Хөдан бәхте вә вәкә, һәр кәс жь вә мала мере хвәда сьт'ар бә». Пәй ве готьнер'а Наһоми чу р'уйе ван, һьнге зукин к'әтә ван әв гьрийан ¹⁰ у готьн: «На, әме жи т'әви тә ль сәр мьләте тәда вәгәр'ьн». ¹¹ Ле Наһомийе готә ван: «На қизед мьн, пашда вәгәр'ьн, һуне т'әви мьн бенә чь? Т'ө бәт'ьне мьнда көр' һәнә, кө әв бьбьнә меред вә? ¹² Пашда вәгәр'ьн һәр'ьн қизед

* 1:8 Хәбәр бь хәбәр: «Мала дийа хвә».

мьн, чьмки мьн иди салед хвэ дэрбаз кьрьнэ, эз ха иди мер накьм. Йан һэгэр мьн быгота гөман һэйя, кө эзе ишэв мер кьм көр'а биньм, ¹³ гэлэ һуне һақас вэхт бьмана, һ'эта эв мэзын буна? Йан бона ве йэке һуне бьмана вэйе мер нэкьрана? На қизед мьн, дьле мьн жь вэ зэ'фтьр ль сэр вэ дешэ, чьмки дэсте Хөдан ль сэр мьн гьран буйя». ¹⁴ У ван диса кьрэ зарин у гьрийан. Орпа чу р'уйе хвэсийа хвэ вэгэр'ийа, ле Р'ут' жь ве нэ-рэтийа.

¹⁵ һынге Наһомийе готэ Р'ут'е: «Ва йя жьнт'ийа тэ ль сэр щьмэ'та хвэ у хвэдейед хвэда вэгэр'ийа, тө жи ль пэй жьнт'ийа хвэ һэр'я». ¹⁶ Ле Р'ут'е готе: «П'ейи ль сэр мьн нэкэ, кө эз жь тэ бьрэтъм дур к'эвьм, чьмки тө к'ода һэр'и эзе бем, тө ль к'ө бьмини эзе жи ль вьр бьминьм. Щьмэ'та тэйе щьмэ'та мьн бэ, Хвэде тэйе Хвэдейе мьн бэ. ¹⁷ Тө ль к'идэре бьмьри эзе жи ль вьр бьмьрм у ль вьр бемэ дэфьн кьрьне. Чь һатийя ль сэре мьн, бьра Хөдан жь ве йэке хьрабтьр бинэ ль сэре мьн, һэгэр пештьри мьрьне, тыштэки майин мьн жь тэ бьрэтинэ». ¹⁸ Гава Наһомийе дина хвэ дайе, вэки эве нета хвэда данийя кө э'сэ т'эви ве һэр'я, иди зор ле нэкьр.

¹⁹ һынге һэр дөйя һэвр'а данэ ль сэр р'е һ'эта Бэйтлэх'ме чун. У гава к'этынэ Бэйтлэх'ме, һ'эж

к'этэ т'эмамайя бажер у к'олфэта дьготын: «Эва Наһоми йә?»²⁰ Ле әве дьготэ ван: «Мьнр'а нәбежын Наһоми*, ле мьнр'а бежын Мара**, чьмки Йе һәри Зор дәрд у кәлава эз данимә.²¹ Эз т'ер-т'ьжи дәрк'әтым чум, ле Хөдан эз дәствала вәгәр'андьм. Иди чьма бежынә мьн Наһоми? һәгәр Хөдан чәрха мьн ч'әп кьр у Йе һәри Зор эз кьрмә ве р'оже?»²² Бь ви авайи Наһоми т'әви бука хвә Р'ут'а Мо-ваби, жь әрде Мовабийе вәгәр'ийа у вәхте дәст-пекьрна щәһдьруне гьһиштьнә Бәйтләһ'ме.

2

Р'ут' зәвийа Бовазда сьмбьла т'оп дькә

¹ Пьсмамаки малмеране Наһомийе һәбу. Эва жь р'ьк'ьнйата Әлимәләх бу, йәки хвәйиһәбук, бь нав у дәнг бу, наве ви Боваз бу. ² Р'ут'а Мо-ваби готә Наһомийе: «Эз һәр'ьмә нава зәвийа, дьле к'е ль сәр мьн бешә, эз пәй ви һәр'ьм сьмбьла т'оп кьм». Әве готә ве: «Һәр'ә қиза мьн». ³ У Р'ут' чу к'этэ зәвике, пәй нандьруйа сьмбьл т'оп кьрн. У жер'а өса льһәв һатьбу, кә әв к'әт'ьбу зәвийа Бовазе жь р'ьк'ьнйата Әлимәләх. ⁴ Ава Боваз жь

* 1:20 Омьдайи, дьлшәват.

** 1:20 Тә'лайи, дьлеши.

Бэйтлэх'ме һат готэ нандьруйа: «Хөдан қәвата вэр'а бә!» Үана ле вэгэр'анд у гот: «Б'ра Хөдан дөа ль тә бькә!» ⁵ Һынге Боваз жь хөламе кө чава сәрвер ль сәр нандьруйа к'ьфш кьрбу пьрси: «Әва қиза к'е йә?» ⁶ Хөламе сәрвере нандьруйа ле вэгэр'анд у гот: «Әва қизька Моваби йә, йа кө т'әви Наһомийе жь әрде Мовабийе вэгэр'ийайә һатийә. ⁷ Әве готэ мә: «Изьна вә һәбә кө эз пәй нандьруйа сьмбьла бьчьным у жь нава қәвшада жи т'оп кьм». Ве сьбе зува әва һатийә у һ'әта ньһа әв ль вьр ә, қәт нәчуйә мале р'ьһ'әт бә жи». ⁸ Һынге Боваз готэ Р'ут'е: «Бьбьһе қиза мьн, нәчи әрде хәлқеда т'оп нәки у жь вьр жи дур нәк'әви, ле ль вьр щәм щарийед мьн бьмини. ⁹ Дина хвә бьдә we зәвийа кө әв дьдьрун у ль пәй ван һә-р'ә. Мьн бона тә т'әми дайә хөлама, кө қәдье тә нак'әвьн. Гава т'иби жи, незики дәрдаһа би у жь ава хөлама к'ьшанди вәхви». ¹⁰ Р'ут' дөвәр'уйа чу әрде у ль бәр та бу готе: «Әва жь чийә кө дьле тә һақаси ль сәр мьн дешә у бона мьн жи һақаси пьрс-пьрсийара дьки? Нә эз йәкә хәриб ьм?» ¹¹ Һынге Боваз ле вэгэр'анд у готе: «Пәй мьрьна мере хвәр'а, тә чь қәнщи хвәсийа хвәр'а кьрийә, һ'әму кьрьнед тә мьнр'а гьли кьрьнә. Өса жи әйан ә кө тә чава де у баве хвә у вәлате хвә һьштиә у һати гьһишти we щьмә'те, к'ижан кө

тэ пешда нас нэдькър. ¹² Бъра вэкэ кърна тэ Хөдан бинэ пешийа тэ у бьра Хөдан Хвэдейе Исраел ль сэр тэда бьбаринэ, вэки тө һати бьн п'эр'е вида сьт'арэке бьбини». ¹³ Ђнге Р'ут'е готе: «Хвэье мьн, эз дьбиньм кө дьле тэ ль сэр мьн дьшэвьтэ, чьмки тө бэр дьле мьнда һати у тэ т'эви щарийа хвэ ширьн-ширьн хэбэр да, ле р'аст эз вэкэ щарикэ тэ жи ниньм». ¹⁴ Боваз вэхте нанхварьне готэ we: «К'эрэм кэ сэр нен у пэ'рийе хвэ сьркеда кэ». Р'ут' т'эви нандьруйа р'унышт. Эви фьрикед қэланди данэ we, эве хвар т'ер бу у бэр жи ма. ¹⁵ Гав эва р'абу чу сьмбьла т'оп кэ, Боваз т'эми да хөламед хвэ у гот: «Бьра эв жь нав қэвшада жи т'оп кэ у we нэдьнэ шэрме. ¹⁶ Бона хатьре we жь қэвша жи бавежьнэ э'рде у бьһельн бьра т'оп кэ, бехатьрийа we нэкьн».

¹⁷ Эве һ'эта бэре еваре we зэвийеда т'оп кър у гава эв к'өта, бу т'орпэ щәһ. ¹⁸ Р'ут'е т'орпе хвэ һьлда чу бажер у хвэсийа we эв щәһе вейи т'опкьри дит, һнге Р'ут'е эв бэрмаийе жь ви хөрэке кө пе т'ер бьбу жи дэрхьст да we. ¹⁹ Ђнге хвэсийе же пьрси у готе: «Иро тэ жь к'ө т'оп кьрийэ у ль к'ө хэбьти йи? Бьра дөа ль ви бэ, йе кө тэр'а кьрийэ қәнщи». Ђнге эве хвэсийа хвэр'а гьли кър, кө щэм к'е хэбьтийэ у гот: «Наве ви мэрьве кө эз иро щэм ви хэбьтимэ Боваз э».

²⁰ Наһомийе готэ бука хвэ: «Бъра дөайе Хөдан ль ви бэ, кө эви пышта хвэ нэда мьри у зендийа». Наһомийе готэ we: «Әв мэрва йэки жь р'ьк'ьн-йата мэ йэ, пьсамэки мэи незик э, гэрэке али мэ бькэ*». ²¹ Ынге Р'ут'а Моваби гот: «Әви өса жи готэ мьн: «Жь хөламед мьн дур нэк'эви, һ'эта кө әв нандрьуна мьн хьлаз нэкьн». ²² Наһомийе бука хвэ Р'ут'р'а гот: «Қәнц э қиза мьн, кө тө т'эви щарийед ви һәр'и-бейи у тэ нава әрде хэл-қеда нэбиньн». ²³ Р'ут' жь щарийед Боваз дур нэк'эт, һ'эта хьлазийа щәһдърун у гәнъмдъруне сьм-бьл т'оп дькьрьн у ль щэм хвэсийа хвэ жи дьма.

3

Р'ут' жь Боваз дә'ва пьсамтийе дькэ

¹ Хвэсийа Р'ут'е, Наһомийе готэ we: «Қиза мьн, эз дьхвазьм кө тэ сьт'ар кьм, кө ахьрийа тэ хер бэ. ² Ва йэ Бовазе жь р'ьк'ьнйата мэ, щэм щарийед к'и-жани тө дьмайи, әве ишәв бедәрета щөһ бьдә бе. ³ Р'абә ньһа сәре хвэ бышо, р'уне бинхвәш ль хвэ дә, хәмьла хвэ ль хвэ кә у бәржери бедәре бэ, ле тө хвэ нишани ви нәди, һ'эта әв хварьн-вәхварьна

* ^{2:20} Қануна Дөщари 25:5-10; Қануна К'аһинтийе 25:47-49; Ибо 19:25; Ишайа 49:26.

хвэ хьлаз нэкэ. ⁴У гава эw дькэ кө р'азе, тө гос-
 қөлахийа щийе р'азана wi бькэ у һэр'э бьнп'ийе-
 ва бьк'эвэ щийе wi п'алдэ. һынге эwe тэр'а бежэ,
 кө тө чь гэрэке бьки». ⁵Р'ут'е готэ we: «Тэ чь т'эми
 данэ мьн, эзе һ'эму тышти жи өса бькьм».

⁶Эw бэржери бедэре бу у хwэсийе чава т'эми
 дабуье, эwe өса жи кьр. ⁷Боваз пэй хварьн-вэ-
 хварьнер'а, к'ефа wi щи, чу бэр щөһе лод кьри
 п'алдэ кө р'азе. һынге эwa тэлэ-тэл чу, бьнп'ийе-
 ва к'этэ нава щийе wi п'алда. ⁸Ниве шэве эw мэр-
 рьв вэщньқи, вэгэр'ийа дина хwэ даье, ва йэ
 к'өлфэтэк бьнп'ийеда п'алдайи йэ. ⁹Эwi же пьр-
 си: «Тө к'е йи?» Эwe готе: «Эз щарийа тэ Р'ут' ьм,
 п'еша хwэ бавежэ ль сэр щарийа хwэ, чьмки тө
 пьсмаме мьни незик и». ¹⁰Эwi готе: «Дөайе Хө-
 дан ль тэ бэ қиза мьн! Р'астийа тэйэ ве ахьрийе
 жь йа пешьн қәнщтър э, чьмки тө пэй щаһьлед
 к'эсиб йан дэwлэти нэчуйи. ¹¹Ньһа қиза мьн нэ-
 тьрсэ, тэ чь мьнр'а гот эзе бькьм, чьмки т'эмами-
 йа щьмэ'та бажер занэ, кө тө к'өлфэтэкэ хwэйи-
 э'сыл и. ¹²Р'аст э кө эз пьсмаме тэ мә, ле нава
 пьсмамтийа мәда йэки һе незик һэйэ. ¹³Ишэв ль
 вьр шэва хwэ дэрбаз кэ. Сьбөһе зу һэгэр эw алийе
 борщдарийа пьсмамтийеда тэ қэбул кэ, эw тыштэ-
 ки қәнщ э, бьра қэбул кэ, ле һэгэр эw борщдарийа
 пьсмамтийе нэхwазэ бьрқэдинэ тэ қэбул кэ, һынге

эзе бьрәдиньм у тә қәбул кьм. Хвәде һәйә! П'ал-
дә ль вьр һ'әта сьбе».

¹⁴ Әве һ'әта к'әве сьбәйе бьнп'ийа вида п'алда
у өса зу р'абу, кө һе т'ө кәси нькарьбу кәсәк нас
кьра. У һынге әви готе: «Бьра т'ө кәс ньзаньбә, кө
к'өлфәт к'әтийә бедәре». ¹⁵ Паше готә we: «Шала
ль сәр хвә бинә вьр бьгьрә». Әве әв гьрт у Бо-
ваз шәш код щәһ чап кьр, да ль сәр мьла у әв чу
бажер. ¹⁶ Әва жи чу щәм хвәсийа хвә у we же
пьрси: «Қиза мьн, тө чава йи?» Әве хвәсиер'а
гьли кьр, чь кө ви мәрви бона we кьрьбу. ¹⁷ Па-
ше жи хвәсийер'а гот: «Әв шәш код щәһ әви да
мьн, гот: «Дәствала ль сәр хвәсийа хвәда вәнәгә-
р'ә». ¹⁸ һынге Наһомийе готе: «Қиза мьн ньһа сәбьр
кә, һ'әта кө бьзаньби әв шьхөле we чава бе сери,
чьмки әв мәрва һ'әта иро әви шьхөли сафи нә-
кә, дьле ви р'ьһ'әт набә».

4

Боваз Р'ут'е дьстинә

¹ Боваз чу ль бәр дәргәһе* бажер р'уньшт. У
ава әв пьсмаме кө Боваз бә'са ви кьрьбу дәрбаз

* ^{4:1} Ви чахи мәйдана незики дәргәһе бажер әв щийе бо-
на т'өщарәтийе, диwane у қьрара бу.

дьбу. Боваз наве ви һьлда гази кьре у готе: «К'эрэм кә хеләке ль вьр р'уни». Әв жи вәгәр'ийа р'у-
 ньшт. ² Паше Боваз гази дәһә р'усьпийед бажер
 кьр у готә ван: «К'эрэм кьн ль вьр р'унен». Әв
 жи р'уньштьн. ³ Ынге Боваз готә ви пьсмами:
 «Наһомийа кә жь әрде Мовабә вәгәр'ийайә һа-
 тийә, дьхвазә ви әрде п'ара бьре мә Әлимәләх
 бьфьрошә. ⁴ Әз фькьрим кә ве йәке бьгьһиньмә
 гөһе тә у тәр'а жи бежьм, вәки тә пеш һазьред
 р'уньшти у р'усьпийед щьмә'та мьнва ве п'аре бь-
 к'ьр'и. һәгәр тә дьхвази бь изьна пьсмамтийе ве
 п'аре бьк'ьр'и, бьк'ьр'ә. Ле һәгәр нахвази, мьнр'а
 бәжә кә әз заньбьм, чьмки пештьри тә иди т'ө кәс
 т'өнә кә борще пьсмамтийе бьқәдинә. Пәй тәр'а
 ль мьн дьк'әвә». Әви гот: «Бәле әзе борще пьс-
 мамтийе бьқәдиньм» ⁵ Ынге Боваз ль сәр ве йә-
 кеда зедәкьр у готә ви пьсмами: «Ве жи заньбә,
 гава ве р'ожа тә жь Наһомийе ви әрди бьк'ьр'и,
 гәрәке жьна йе мьри, Р'ут'а Мовабә жи бьстини,
 вәки вәре йе мьри шин ки, кә наве ви онда нә-
 бә*». ⁶ Ынге ви пьсмами гот: «Әз ви борще пьс-
 мамтийе нькарьм бьқәдиньм, нәбә кә әз вәре
 хвә р'әш кьм. Ви борще пьсмамтийа мьн тә бьқә-
 динә, чьмки жь қәвата мьн дәр ә». ⁷ (Бәре нава

* ^{4:5} Қануна Дөщари 25:5-10.

Исраелда эв йэк һэбу, к'ър'ин йан фьротанэкеда кө һэр тышт бь шэ'дэти у избати бьбуя, һынге мерьв сола ныге хвэ дехьст у дьда һэвале хвэ. У эв йэк Исраелда дьбу шэ'дэти.) ⁸ Паше ви пьсма-ми готэ Боваз: «Тө хвэр'а бьк'ър'э». У сола ныге хвэ ехьст да ви. ⁹ Ви чахи Боваз готэ ван р'усь-пийа у т'эмамыйа щьмэ'те: «һун иро шэ'дэ нэ, кө мын һ'эму һэбука Әлимэлэх, К'илийон у Маһ'лон жь Наһомийе к'ър'и. ¹⁰ У жьна Маһ'лон, Р'ут'а Моваби жи мын хвэр'а жьн станд, вэки наве йе мьри жь нава братьийа ви у щи-варед ви онда набэ. Бона р'ожа иройин һун шэ'дэ нэ». ¹¹ Һынге һ'эму щьмэ'та бэр дэргэһ, р'усьпийава т'эвайи готын: «Әм шэ'дэ нэ. Бьра Хөдан we к'өлфэта кө we бьк'эвэ мала тэ, бькэ мина Р'аһеле у Леайе, к'и-жана кө мала Исраел ава кьрын. Тө нава Әфрат'е-да қэват би у Бэйтлэх'меда жи навэки қазьнщ ки. ¹² Бьра мала тэ бьбэ мина мала Перес, чава кө Т'амаре жь we мале зөр'эт ль пэй Щьһуда хьст, өса жи Хөдане жь ве к'өлфэта щаһьл бьдэ тэ».

¹³ Боваз Р'ут' станд, эв бунэ һ'элале һэв. Бь р'э'ма Хвэде эв һ'эмлэ дэрк'эт у көр'эк ани. ¹⁴ Һынге к'өлфэта готэ Наһомийе: «Шькьр жь Хөдан, кө эви иро тө бе зөр'эт бе пьсмаме незик нэһьшти, вэки наве ве р'ьк'ьнийате Исраелда нэ-йе биркьрне! ¹⁵ Бьра эва т'ьфала бьбэ бина ль

бэр тэ у шьва дэсте тэ, э'мьре мэзьнайийеда, чьмки эва жь we бука кө тэ һ'ыз дькэ дьне к'э-тийэ, йа кө тэр'а жь һ'эфт көр'а четър э». ¹⁶ Пэй ве готьер'а Наһомийе көр'ьк һьлда да һ'эмеза хвэ у жер'а бу бэрдэргуш. ¹⁷ К'өлфөтед щинара нав ле кьрын у готын: «Наһомийер'а көр'эк бу» У наве ви Овед данин. Эва баве Йешайе баве Да-вьд бу.

¹⁸ У зөр'этед Перес эв ын: Жь Перес һэсрун бу, ¹⁹ жь һэсрун Р'ам бу, жь Р'ам Аминадав бу, ²⁰ жь Аминадав Нәһшон бу, жь Нәһшон Салмон бу, ²¹ жь Салмон Боваз бу, жь Боваз Овед бу, ²² жь Овед Йеша бу, жь Йеша жи Давьд бу.

К'ьтеба Әстәр

Пешготын

К'ьтеба Әстәре дьдә к'ьфше кӧ чава т'эмамийа мьләте щьһу жь қьр'кьрьне һатә хьлазкьрьне. Әва сәрһатийа бәри буйина Иса қӧр'на 5-да қә-вьмийә. We һынге императорийа Фарьс у Мәд-йанийа сәрверийа т'эмамийа Р'оһьлата Незик дькьр, жь һындьстане гьрти һ'әта Африкайе. Гава Фарьса сәрверийа императорийа Бабилоне сала 539 (бәри буйина Иса) һьлданә дәсте хвә, һынге вана изьн да ван щьһуйед кӧ алийе Бабилонада һесир һатьбунә бьрьне, кӧ вәгәр'ьнә вәлате хвә. Ле гәлә щьһуйа әв мәщәл жь дәсте хвә кьрьн вә-нәгәр'ийан, әв щийед хвәда жь Фьльстине дәр бәлабуийи к'омәлед щьһутийеда ман. Ле чьмки

щъһу алийе һ'әбандьн у ә'дәтед хвәва гәләки жь мьләтед дор-бәред хвә фьрқи дьбун, әв йәк дьбу сәбәб әв ль бәр ч'ә'ве мьләта р'әш дьбун у ванр'а дьбунә дьжмьн. Әв дьжмьнайи ашкәла нава һамане вәзире п'адше Фарьса у Мордок'ай щъһуйе қөльхк'арда к'ьфш дьбә. ²Әстәра қизапа Мордок'ай, кө щийе ханьма п'адше Фарьстане дьгьрә, әв йәка дьдә к'ьфше кө Хвәде чава, щьмә'та хвә жь тәнгасийа һ'әта бәр дәре мьрьне жи хьлаз дькә. Тыштәки ә'щәбмайи йә, кө канийа ве текста ибранида қәт щарәке р'асти наве Хвәде найен у һәләқәтийа ви ве сәрһатийеда ашкәла надә к'ьфше. Ле йе кө ве к'ьтебе к'ур дьхунә те дәрдьхә, кө әв сәрһатийа қәвьми һәма өса нә бь сәре хвә буйә. Р'асти Йе һәри Зор, Хөдан щьмә'та хвә бь дәсте мәрьва, ава готи Әстәре, Мордок'ай у п'адше Фарьстане хьлаз дькә, к'ижан кө кьрьнә ль сәр ван қөльха, кө шевьра ви биньн сери. ³Хьлазийе әв гәфа кө щъһуйа хварьн, әв щъһуйар'а бу сәрк'әтьна сәр дьжмьнед хвә. Әв сәрк'әтьн к'ьфш кьрьн у нав кьрьн, щәжьна «Пурим», кө щъһу һ'әта ньһа жи ве щәжьне дькьн. Ве щәжьнеда щъһу ве к'ьтебе дьхуньн у фькьред һаманнә хьраб у әр'нафийа Әстәре бир тиньн.

1

*Дэвлэмэндтийа п'адише у нэгөһдариийа
к'өлфэта ши*

¹Р'ожед Аһ'ашверош п'адшада, к'ижани кө жь һындьстане гьрти һ'эта Этйупийайе ль сэр сэд у бист һ'эфт қэза п'адшати дькьр. ²We һынге, гава Аһ'ашверош п'адша ль Суса қэсырда ль сэр т'эхте п'адшатийа хвә р'уныштыбу, ³эви сала п'адшати-йа хвәйә сьсийа, мэсрэфәк бона һ'әму wәзир-wәк'илед хвә дани, сэрәкәскәред Фарьстане у Мәд-йа, өса жи э'сылзадә у сәрwеред қэзайед бьн дәс-тийа wiда т'әгльфкьри бун. ⁴Эви һынге гәләки дьреж, ава готи сәдһ'әйште р'ожи дэвләмэндти-йа п'адшатийа хвә у р'умәта мэзьнайийа хвә да к'ьфше. ⁵Гава әw р'ож дәрбаз бун, ве щаре жи әви гази һ'әму мәрвьед Суса қэсыр кьр, жь мэзьна гьр-ти һ'эта бьч'ука, бона wan һ'эфт р'ожа мэсрәф һ'әwша бахче һәрәма п'адшеда дани. ⁶П'әр'дед сьпийә жь пәмбу, қәдәке жь р'исе ширк, бь бәне соре гәвәз у к'ьтане вәгьрти һәввакьри авити хә-лақед зив у стунед мәрмәрва дардакьри бун. У т'әхт-бәрп'алед зер' у зив жи данибунә һ'әwша кө бь сәлед кәвьрийә к'әск, мәрмәре сыпи, сәдәфи у мәрмәре р'әнг-р'әнгива нәқьшанди бу. ⁷Дәрданед

Әстәр 1

зер'да у щур'ә-щур'ә дәрданада тышт дьданә вә-хварьне. Шәрава п'адше пьр' бу, wәкә мәр'дани-йа ви. ⁸Һәр кәс аза бу вәхварьнеда у т'ө кәс һ'әw-ще вәхварьне нәдьма, чьмки п'адше ә'мьри һ'әму бәрпърсийаред мала хwә кьрьбу, кә әw дьле һәр кәсир'а һәр'ьн. ⁹Wашт'и ханьме жи бона к'өлфә-та мәсрәф мала Аһ'ашwерош п'адшада дани.

¹⁰Р'ожа һ'әфта, гава дьле п'адше бь шәраве к'әф-хwәш бьбу, готә һәр һ'әфт нәмеред бәрдәстийед хwә Мьһуман, Бизт'а, һ'арбона, Бигт'а, Авагт'а, Зет'ар у К'арк'ас, ¹¹кә әwана Wашт'и ханьме т'әще п'адшатийева биньнә ль бәр п'адше, wәки бәдә-wәтийа we нишани мьләта, мир у бәга кә, чьмки әw гәләки бәдәw бу. ¹²Ле Wашт'и ханьме нәхwәст кә т'әви нәмера бьчуйа у ә'мьре п'адше бьqәдан-да, п'адша qьлqьли у жь һерса алаве да сәре ви.

¹³Һьнге п'адше готә биланед зәмана* (чьмки п'адше шевьра хwә ван һ'әмуйа дькьр, йед кә qанун у р'асти заньбун, ¹⁴өса жи һ'әфт миред Фарьстан у Мәдийа ль щәм ви бун, К'аршьна, Шет'ар, Адамаг'а, Т'аршиш, Мәрәс, Марсьна у Мьму-к'ан, әвана р'уйе п'адше дьдितьн у ширәтк'аред п'адшейә пешьн бун): ¹⁵«Әм ль гора qануне чь

* 1:13 Әв билан бь нишанед ә'ршед ә'змен у стәйрка һ'але зәмен те дәрдьхьстьн.

гэрэке һындава Вашингт'и ханьмеда бькьн, кө эве э'мьре Аһ'ашверош п'адша кө бь нэмера ль we һатьбу э'мьркьрьне нэқэданд?»¹⁶ һынге Мьмук'ан ль бэр п'адше у мира гот: «Вашт'и ханьме нэ кө т'эне ль бэр п'адше шашити те бэр'да йэ, ле ль бэр мир-бэга у т'эмамияа ван мьлэтед қэзайед Аһ'ашверош п'адшада.¹⁷ Чьмки кьра ханьме we ль нава һ'эму к'өлфэтда бэла бэ, эве жи гөр'а мере хвэ нэкьн у бежьн: «Аһ'ашверош п'адша э'мьр кьр кө Вашингт'и ханьме биньнэ ль щэм ви, ле эв нэ чу».¹⁸ Иро кьре ханьме кө бьгьһижэ гөһе к'өлфэтед Фарьсийа у Мэдьанияа, эве жи өса щаба п'адше у мира бьдьн у һынге we гэлэк р'у-р'эши у бет'ьфақи бьбэ.¹⁹ һэгэр эв йэк ль п'адше хвэш те, бьра жь ви қьрарэк дэре, ль нава қану-нед Фарьс у Мэдьанияада бе ньвисаре, бона кө эв нэйе гөһастьне, кө Вашингт'и иди т'ө щар нэйе ль бэр Аһ'ашверош п'адша нэсэкьнэ у п'адша ханьмти-йа we бьдэ к'өлфэтэкэ жь we қәнщтър.²⁰ У гава эв э'мьре п'адше ль нава һ'эму п'адшатийа вида бе бьһистьне, кө п'ьр' мэзьнэ, һынге һ'эму к'өлфэте жи қэдьре мере хвэ бьгьрьн һэгэр эв фэқир бэ йан дэвлэмэнд бэ».²¹ Эв готьна ль п'адше у мира хвэш һат у п'адше ль гора готьна Мьмук'ан кьр.²² У һынге нэ'мэ т'эмамияа қэзайед п'адшер'а һатьнэ шандьне, ль гора ньвисара һэр қэзайе у

Әстәр 1, 2

ль гора зьмане һәр щьмә'те, кө һәр кәс малхе мала хвә бә у бь зьмане мьләте хвә хәбәрдә*.

2

Әстәр дьбә ханьма п'адше

¹ Пәй ван йәкар'а, гава һерса Аһ'ашверош п'адша дани, әви Вашинг'и ханьм, кьре we у қьрара хвә бир ани. ² Хөламед п'адшейә бәрдәсти готьн: «Бьра бона п'адше қизед шаһьлә бьк'ьр у бәрбьч'әв бенә дәстхьстьне. ³ П'адша бьра ль нава қәзайед п'адшатийа хвәда сәрвера к'ьфш кә, кө һ'әму қизед шаһьлә бьк'ьр у бәрбьч'әв т'опи мала к'өлфәтайә ль Суса қәсърда кьн, бьн сәвитийа һегайе нәмере п'адше у шабдаре к'өлфәт, ванр'а тыштед бона шушт'ьн-вәшушт'ьне бенә дайин. ⁴ Ынге к'ижан қиза кө п'адша бәгәм кә, бьра әв бьбә ханьма п'адше, дәwsа Вашинг'и ханьме». Әв готьна ль п'адше хвәш һат у өса жи кьр.

⁵ Ль Суса қәсърда мәрвәки щьһу дьма, наве ви Мордок'ай бу, көр'е Йаире, Шимийе, Кисе жь бәрәка Бьнйаминийа. ⁶ Әва жь Оршәлиме т'әви ван һесир һатьбу анине, к'ижан кө Нәбукәднәсәр

* 1:22 һа жи те фә'мкьрьне: «...Кө әв йәк нава һәр мьләтида бь зьмане ван бе ә'ләмкьрьне».

Әстәр 2

п'адше Бабилоне, т'эви Йәхонийа п'адше Щьһуда һесир анибун. ⁷Әви қизапа хwә һадаса хwәй дькьр, кӧ дьготьне Әстәр, чьмки нә баве we һәбу нә жи дийа we. Әw қизькә бәдәw у бәжьн-балета хасә-хәwan бу, пәй мьрна де у баве wer'a Мордок'ай әw чаwa қиз жь хwәр'a хwәй дькьр. ⁸У гава сальхе қьрара п'адше һатә бьһистьне у ль Суса қәсърда гәләк қиз щьвийанә бьн сә'витийа һегай. һьнге Әстәр жи мала п'адшеда һатә қәбулкьрьне, бьн сә'витийа һегай бәрпьрсийаре жьна. ⁹Һегай қизьк бәгәм кьр у әwe ль бәр wi к'әрәм дит у әwi пер'a-пер'a һәр тыштед п'ара weйә шуштын-вәшуштьне хварьнева, өса жи һ'әфт қизед щарийә мала п'адшеда, к'ижан кӧ wer'a дьк'әтын данә we у әw т'эви wan щарийа щигӧһастә мала к'ӧлфәтәйә щийе һәри қәнщ. ¹⁰Әстәре мьләт у р'ьк'ьнйата хwә ә'йан нәкьр, чьмки Мордок'ай т'әми дабу we, кӧ ә'йан нәкә. ¹¹Мордок'ай һәр р'ож дора мала к'ӧлфәта дьчу-дьһат, wәки һаш жь сьһ'әт-қәwат у һ'ал-һ'әwале Әстәре һәбә.

¹²Гава wә'де һәр қизе дьһат кӧ әw бьк'әта щәм Аһ'ашwерош п'адша, гәрәке әw ә'дәте донздәһ мәһед к'ӧлфәт һазьрбунер'a дәрбаз буйа, шәш мәһа бь р'уне зьмьре у шәш мәһа жи бь р'уне бинхwәш бьһата мәлһ'әмкьрьне у өса жи бь ду-дәрманед майин, ¹³қизьк һьнге дьк'әтә щәм п'адше, чь кӧ

Эстэр 2

дъле we дъхwэст, wer'а дъһатэ дайине, бона кө т'эви хwэ жь мала к'өлфэт бьбъра мала п'адше. ¹⁴Еваре эwa дъчу щэм п'адше сьбәһе зу вәдгәр'и-йа маләкә к'өлфэтайә майин, бьн сә'витийа бәр-пърсийаре к'өлфэта, Шаһашьгазе нәмере п'адше. Эwa иди нәдъчу щэм п'адше, һ'эта кө тәме п'адше нәк'шандайе у бь наве we гази we нәкьра. ¹⁵Гава wәхте Эстэра қиза Абихайиле апе Мордок'ай пер'а гьһишт кө һәр'э щэм п'адше, йа кө Мордок'ай чава қиз хwәр'а хwәй кьрьбу, эwa сәр готьна бәрпърсийаре к'өлфэта һегайе нәмере п'адшер'а дәрбаз нәбу, тыштәки башқә нәхwэст. Эстэре ль бәр wan һ'әмуйед кө әw дьдитьн к'эрәм дит. ¹⁶Эстэр мәһа дәһа, awa готи мәһа Тебет'е* к'этэ щэм Аһ'ашwерош п'адша, һ'әфтсалийа п'адшатийа wi-да ль мала п'адшеда һатә қәбулкьрьне. ¹⁷П'адше Эстэр жь һ'әму к'өлфәтед хwэ зә'фтьр бәгәм кьр у әwe ль бәр wi жь һ'әму қиза зә'фтьр һ'ьзкьрьн у к'эрәм дит у әwi т'әще п'адшатийе дани сәре we, дәwса Wашт'ийе кьрә ханьм. ¹⁸П'адше мәсрәфәкә мәзьн бона хатьре Эстэре wәзир-wәк'ил у хөла-мед хwәр'а дани, өса жи барә сәр қәза сьвк кьр у wәкә мәр'данийа п'адше хәлат п'ешкеш дан.

* 2:16 Р'ожа ироин әw жь ниве мәһа Дектембере дәстпедькә һ'эта ниве мәһа Йанваре.

Мордок'ай сьр'а сэрһылдане дьһ'эсэ

¹⁹ Гава щара дөда қиз щьвандьн, Мордок'ай ль бэр дәре п'адше р'унышьтбу*. ²⁰ Эстэре һе мьлэт у р'ьк'ьнийата хвэ э'йан нэкьр бу, чава кө Мордок'ай т'эми дабуйе. Чьмки Эстэре һе өса гөһдари-йа Мордок'ай дькьр, чава кө һена бьн сэ'витийа вида. ²¹ Ван р'ожада гава Мордок'ай ль бэр дәре п'адше р'удьньшт, дө дэргəһван, Бигт'ан у Т'эрəш, нəмеред п'адше гəф ль п'адше хварьн у фькьрин кө дәсте хвэ ль сэр Аһ'ашьверош п'адша бьльнд кьн. ²² Мордок'ай кө ве йэке һ'эсийа, гиһандэ гөһе Эстэр ханьме, Эстэре жи эв йэк бь наве Мордок'ай п'адшер'а гьли кьр. ²³ Эв дəнг һатэ леньһер'андьне р'аст дэрк'эт у һэр дө дэргəһван жи һатьнэ дархьс-тьне. У Бона ве қэнщийа Мордок'ай к'ьтеба бира-нина сэрһатийада ль бэр п'адше һатэ ньвисаре.

3

Шешьра һаманэ бона қьр'а щьһуйа

¹ Пэй ван йэкар'а, Аһ'ашьверош п'адша һамане көр'е һамьдат'айе Агаги мэзьн у бьльнд кьр у

* ^{2:19} Дәре п'адше эв щийе бона һ'акьмтийе у щийе шешьра щьмэ'те бу.

Әстәр 3

к'өрсийа ви жь к'өрсийед мир-бәгед хвә жортър кър. ² У һ'әму хөламед п'адшейә ль бәр дәре п'адше, дәвәр'уйа дьчун у ль бәр һаман та дьбун, чьмки п'адше бона ви әв ә'мыр дабу, ле Мордок'ай дәвәр'уйа нәдьчу у ль бәр ви та нәдьбу. ³ Ынге хөламед п'адшейә ль бәр дәре п'адше готьнә Мордок'ай: «Чьма тө ль сәр ә'мыре п'адшер'а дәрбаз дьби?» ⁴ Вана һәр р'ож wir'а дьготьн, ле бәрга тыштәки нәдьгьрт, пәйр'а әв йәк гиһандьнә һаман, кө бьзаньбын к'а Мордок'ай ль сәр йа хвә бьминә йан на, чьмки әви ванр'а готьбу кө әв щьһу йә. ⁵ Гава һаман дит, вәки Мордок'ай дәвәр'уйа начә у ль бәр ви та набә, әв нава хвәда гәләки қьлқьли. ⁶ Ле wir'а шәрм бу кө т'әне дәсте хвә ль сәр Мордок'ай бьльнд кә, чьмки иди wir'а готьбун Мордок'ай жь к'ижан мьләти йә. һаман фькьри кө һ'әму щьһуйед мьләте Мордок'ай ль т'әмамийа п'адшатийа Аһ'ашверошда қьр' кә.

⁷ У донздәһсалийа Аһ'ашверош п'адша, мәһа йәке, аһа готи мәһа Нисанеда* ль бәр һаман бона мәрәме ви, бона р'ож у мәһ к'ьфшкьрьне п'ур, аһа готи п'әшк дьһатә авитьне у әв к'әтә мәһа

* 3:7 Р'ожа ироин әв жь nive мәһа Марте дәстпедьке һ'әта nive мәһа Апреле.

Эстэр 3

донздэһа, кө дьбэ мэһа Адаре*. ⁸ Ынге һаман готэ Аһ'ашверош п'адша: «Мьлэтэк нава һ'эму мьлэтед қэзайед п'адшатийа тэда һэйэ, нава ван мьлэтада башқэбуйи бэла буйэ. Қанунед ван жь қанунед һ'эму мьлэта башқэ нэ. Эвана қанунед п'адше нақэдиньн у дэст надэ кө п'адша ван аһа бьһелэ. ⁹ һэгэр эв йэк ль п'адше хвэш те, бьра э'мыр дэрк'эвэ, кө қыр'а ван бе анине. Эз хвэха жи, эзе дэһэ һ'эзар тэланте зив** бьк'ышиньм бьдьмэ дэсте қольх'ара кө бькьнэ хьзна п'адше». ¹⁰ Ынге п'адше жь т'ылийа хвэ, гөстила хвэ дэрхьст, да һамане көр'е һамьдат'айе Агагийе нэйаре щьһуйа, кө э'мыре мьқабьли щьһуйа мор кэ. ¹¹ Ынге п'адше готэ һаман: «Эз эви зиви жи, ви мьлэти жи дьдьмэ тэ, тө чава дьхвази өса жи бькэ». ¹² Сездэһе мэһа йэке ньвиск'аред п'адше һатьнэ газикьрьне у вэк'илед п'адшер'а, һ'эму вэлийед ль сэр қэзар'а, һэр ахайе ль сэр һэр мьлэтир'а, һэр қэзайер'а бь ньвисара ван у һэр мьлэтир'а бь зьмане ван, анэкори фэрмана һаман бь наве Аһ'ашверош п'адша һатэ ньвисаре у бь гөстила п'адше һатэ моркьрьне. ¹³ Эв ньвисар

* 3:7 Р'ожа ироин эв жь ниве мэһа Феврале дэстпедьке һ'эта ниве мэһа Марте.

** 3:9 «Дэһэ һ'эзар тэланте зив» дькэ вэкэ 350 тон зив.

бь дэсте қәвала һ'әму қәзайед п'адшер'а һатһнә шандһне, кӧ нава р'ожәкеда, мәһа донздәһа, ава готи сездәһе мәһа Адаре, һ'әму щьһуйа, бьч'ук у мәзын, жьһна у зар'а қыр' кьһн, бькӧжьһн у к'оке ле биньһн у һәбука ван т'алан кьһн бьбьһн. ¹⁴ Әв қьрара һьвисар ль нава һ'әму қәзада чава фәрман һатә ә'ламкьрьне, вәки бона ве р'оже һ'әму мь-лэт һазьр сәкьһни бьһн. ¹⁵ Қәвал пе қьрара п'адше зу р'ек'әтһн чун у фәрмана һьвисар ль Суса қә-сьрда жи данә ә'ламкьрьне. П'адша у һаман р'у-ньштһн вәхвьһн, ле бажаре Сусайе сәр һәвр'а дәр-баз дьбу.

4

Мордок'ай алик'арийе жь Эстәре дьхвазә

¹ Мордок'ай гава ве йәке гьшки пе һ'әсийа, к'ьһн-ще хвә қәлаштһн, к'ӧрх ль хвә кьр, хвәли ль сәр хвә кьр. Паше чу нава бажер бь дәнге шина гь-ран дькьрә қар'ин, ² гьһиштә һ'әта ль бәр дәргәһе п'адше сәкьһни, чьмки мәрьве к'ӧрххвәкьри нька-рьбу дәргәһе п'адшер'а дәрбаз буйа. ³ һ'әму қәза-да, к'идәре кӧ әв фәрмана п'адшейә һьвисар дь-гьһиште, нава щьһуйада шинәкә гьран бь р'ожи, гьри у зарә-заре дәстпедьбу. һьһәка жи ль сәр к'ӧрх у к'ӧзийе п'ал дьдан.

⁴Щарийед Эстэре у нәмеред we хатын у бона Мордок'ай wer'а готын, ханым гэләки т'эвиһэв бу у к'ынщ шандын, кө Мордок'ай кын у к'өрх жь сэр wi бехын, ле wi қәбул нәкыр. ⁵һынге Эстэре жь нәмеред п'адше гази һат'ак' кыр, к'ижан кө п'адше к'ьфш кырбу кө бәрдәстийа we бькә у шандә щәм Мордок'ай кө бьзаньбә, к'а әw чь һ'әвал э у чьма өса дькә? ⁶Һат'ак' чу щәм Мордок'ай ль мәйдана бәр дәре п'адше. ⁷Мордок'ай һәр тышт wir'а гот, чь кө ль wi қәwьми бу, өса жи әw готына һаман готе, кө әwi бона щьһуйа зив жи создәйә бькә хьзна п'адше, кө к'ока ван биньн. ⁸Бона қыр'кырна ван жи, Мордок'ай к'ахаза Сусайеда ль бәр фәрмана ньвисар гьрти да wi, кө нишани Эстэре кә, wer'а жи шьровәкә у бежеда кө бьк'әвә щәм п'адше, лава жь wi бькә у бона мьләте хwә дәлиләке же бьхwазә.

⁹Һат'ак' чу готынед Мордок'ай Эстэрер'а готын. ¹⁰Эстәр һат'ак' ль сәр Мордок'айда вәгәр'анд у готеда кө аһа бежейи: ¹¹«һ'әму бәрдәстийед п'адше у мьләтед қәзәйед п'адше қәнщ заньн, кө һәр мер, йан жьна кө бе газикьрын бьк'әвә һ'әwша п'адшейә һьндөр', бона ван қанунәкә көштыне һәйә, т'әне әwe сах бьминә, к'ижан кө п'адша шьва хwәйә зер'ин бәрбьр'и кә. Ле әва иди си р'оже мьнә кө п'адше гази мьн нәкырийә». ¹²Готынед

Эстэре гиһандьнэ Мордок'ай. ¹³ Мордок'ай шаб
ль сэр Эстэреда шанд у готе: «Нэфькьрэ кө тө
мала п'адшеда йи, жь һ'эму щьһуйа те т'эне хь-
лаз би. ¹⁴ Аwa һэгэр тө ви wэхтида хwэ кэр' ки,
we жь щики дьн к'омэк у азади быгьһижэ щьһу-
йа, ле тө у мала баве хwэwa һуне онда бьн, к'и
занэ кө тө бона р'ожа иройин нэбуйи ханьма п'ад-
ше». ¹⁵ һынге Эстэре шаб сэр Мордок'айда шанд у
готе: ¹⁶ «һэр'э һ'эму щьһуйед кө Сусайеда дьми-
нын т'оп кэ у бона мьн р'ожи быгьрын, се р'ожа
нэ шэв нэ р'ож, нэ бьхwьн нэ wэхwьн. Эзе жи өса
т'эви щарийед хwэ р'ожи быгьрым у сэр қанунер'а
дэрбаз бьм, бьк'эвмэ щэм п'адше, һэгэр бьмь-
рым жи бьра бьмьрым». ¹⁷ һынге Мордок'ай чу өса
кьр, чаwa кө Эстэре wir'а гот.

5

Эстэр п'адше у һаман т'эглифи мэсрәфе дькэ

¹ Р'ожа сьсийа Эстэре к'ьнще хwэйэ ханьмтийе
хwэ кьр, һ'эwша һьндөр'е һэрэмеда, пешбэри ма-
ла п'адше сэкьни. П'адша хана п'адшатийеда,
пешбэри дэри ль сэр т'эхте п'адшатийа хwэ р'у-
ньшьтбу. ² Гава п'адше Эстэр ханьм дит, кө һ'эw-
шеда сэкьни йэ, Эст'эре ль бэр wi к'эрэм дит у
п'адше шьва дәсте хwэдайэ зер'ин дьрежи we кьр.

Әст'әр незик чу ль сәре шьве к'әт. ³ П'адше готә we: «Әстәр ханьм, әв чь һ'әвал ә? Хвәстьна тә чь йә? һ'әта ниве п'адшатийа хвә жи әзе бьдьмә тә». ⁴ Әстәре гот: «һәгәр we ль п'адше хвәш бе, бьра п'адша иро т'әви һаман бе мәсрәфа кө әз бона п'адше дькьм». ⁵ П'адше гот: «Зу гази һаман кьн, wәки хвәстьна Әстәре бинә сери». П'адша т'әви һаман чу мәсрәфа Әстәрейә дани. ⁶ Гава шәрав вәдхварьн, п'адше готә Әстәре: «Дә бежә, хвәстьна тә чь йә? We тәр'а бе дайине, чь һиви дьки? һ'әта ниве п'адшатийа мьн бә жи, we бе сери». ⁷ Әстәре ле вәгәр'анд у готе: «Әв ә хвәстьн у һивикьрьна мьн: ⁸ һәгәр мьн ль бәр п'адше к'әрәм дитийә у һәгәр хвәстьна мьн жи ль п'адше хвәш те, кө һивикьрьна мьн бинә сери, бьра п'адша у һаман бенә мәсрәфа кө әзе бона ван дайньм у сьбе әзе бь готьна п'адше бькьм».

Һаман дькә кө Мордок'ай бьдә көштьне

⁹ We р'оже һаман бь дьле әшq у ша дәрк'әт чу, ле гава һаман Мордок'ай ль бәр дәре п'адше р'у-ньшти дит, кө ль бәр wi р'анабә у жь щийе хвә жи наһ'әжә, алаве да qафе һаман. ¹⁰ Ле һаман we дәме хвә зәфт кьр у гава вәгәр'ийа мал, шанд гази жьна хвә Зәрәше у пьсмамед хвә кьрьн. ¹¹ һаман ванр'а гот бона һәбука хвәйә п'ьр', бона

хвэйе гэлэк көр'а, бона ван тышта, бь к'ижана п'адше эв мэзын кьрийэ у чава эв жь мир-бэга у жь хөламед п'адше бьльндтър кьрийэ. ¹² Ле бэле һаман гот: «һ'эта Эстэр ханьме жи пештър и мьн кэсэк т'эви п'адше т'эглифи мэсрэфа хвэйэ дани нэкър, бона събе жи эз т'эви п'адше т'эглифкьрийе щэм we мэ. ¹³ Ле р'аст эв һ'эму жи бона мьн нэ т'ө тышт ьн, һ'эта кө эз Мордок'айе щьһу ль бэр дэре п'адше р'уньшти бьбиньм». ¹⁴ һынге Зэрэша жьна ви у һ'эму пьсмамед ви ле вэгэр'андьн у готьнэ ви: «Бьра бьльндайиһа пенщи зэнди дарэк бе һазьркьрьне у сэре събе бежэ п'адше, бьра Мордок'ай ль сэр бе лехьстьне у паше т'ө т'эви п'адше бь дьле р'ьһ'эт һэр'э мэсрэфе». Эв готьна ль һаман хвэш һат у эв дар да һазьркьрьне.

6

П'адша қәнциһа Мордок'ай дьшекьринэ

¹ We шэве хэва п'адше т'эқьси, эви э'мьр кьр, кө к'ьтеба биранина сэрһатийа биньн ль бэр п'адше бьхуньн. ² Веда ньвисар һатэ дитьне, кө Мордок'ай э'ламэти дабу, кө чава д'ө нэмеред п'адшейэ дэргэһван, Бигт'ан у Т'эрэш шевьра хвэ кьрьбун кө дәсте хвэ ль сэр Аһ'ашверош п'адша бьльнд кьн. ³ һынге п'адше гот: «Ле жь бэр we

қәнцийева чь қәдър йан һөрмәт Мордок'айр'а һатийә кьрьне?» Бәрдәстийед п'адше готьне: «Т'ө тышт бона ви нәһатийә кьрьне». ⁴ П'адше гот: «Һ'әwшеда к'и һәйә?» We дәме жи һаман һатьбу һ'әwша мала п'адшейә дәрва кө т'әви п'адше хәбәр дә, wәки Мордок'ай ль ви дари хьн, к'ижан кө бона ви һатьбу һазьркьрьне. ⁵ Бәрдәстийед п'адше готьнә ви: «Ва йә һаман һ'әwшеда йә». П'адше гот: «Бьра бе һьндөр'». ⁶ Гава һаман һатә һьндөр', п'адше wir'а гот: «Һаман, бона ви мәрьве кө п'адша бьхwазә қәдърәки wir'а бькә, бь т'әхмина тә чь бе кьрьне?» һаман дьле хwәда фькьри хwәха хwәр'а гот: «Пештьри мьн иди п'адшайе к'ер'а бьхwазә қәдър бькә?» ⁷ һьнге һаман ль п'адше вәгәр'анд у готе: «Бона ви мәрьве кө п'адша дьхwазә жер'а қәдър бькә, ⁸ бьра wir'а к'ьнща п'адшатийейә кө п'адша ль хwә wәрдьгьрә биньн, ви һәспе к'офийа п'адшатийе сери биньн к'ижан кө п'адша ле сийар дьбә ⁹ у к'ьнщ у һәспе бьдьнә дәсте гьрә-гьре миред п'адше йәки у к'ьнща ль ви мәрьви кьн, йе кө п'адша дьхwазә wir'а қәдър бькә, әви ль һәспе сийар кьн, бьбьнә мәйдана бажер у пешийа ви бькьнә гази: «Бона ви мәрьви we аһа бе кьрьне, к'ижанир'а кө п'адша бьхwазә қәдър бькә!» ¹⁰ һьнге п'адше готә һаман: «Дә ньһа ль гора we готьна хwә зу р'абә,

к'ынц у һәспе һьлдә, бона Мордок'айе щьһу кө ль бәр дәре п'адше р'удьне өса бькә, жь we готьна тә, бьра т'ө тышт же кем нәбә». ¹¹ һаман к'ынц у һәсп һьлдан, к'ынц ль Мордок'ай кьр, әw ль һәспе сийар кьр, бьрә мәйдана бажер, пешийа ви дькьрә гази: «Бона ви мәрви we аһа бе кьрьне, к'ижанир'а кө п'адша бьхwазә қәдър бькә!» ¹² Мордок'ай вәгәр'ийа ль бәр дәре п'адше, ле һаман м'дәкьри жь шәрма сәргьредайи ләзанд чу мала хwә. ¹³ һаман әв һәр тыште кө һатә сәре ви, жьна хwә Зәрәше у һ'әму пьсмамед хwәр'а гьли кьр. һьнге биланед ви у жьна ви Зәрәше wир'а готьн: «һәгәр Мордок'ай жь мьләте щьһу йә, р'уйе к'ижанида тә дәстпекьр бьк'әви те зора ви нәби, ль бәр ви те ә'сә дәвәр'уйа һәр'и». ¹⁴ Вана һе т'әви ви хәбәр дьдан, нәмеред п'адше һатьн, һаман ләзхьстьн, кө һәр'ә we мәсрәфа кө Әстәре һазьр кьрийә.

7

Һаман те дархьстьне

¹ П'адша т'әви һаман чу мәсрәфе щәм Әстәре.
² Р'ожа дөда жи кө дьхwарьн у шәрав вәдьхwарьн п'адше готә Әстәре: «Әстәр ханьм, дә бежә хwәстьна тә чь йә? We тәр'а бе дайине. Чь һиви дьки? һ'әта ниве п'адшатийа мьн бә жи, we бе сери».

Эстэр 7

³ Эстэр ханьме ле вэгэр'анд: «Һэгэр мьн ль бэр ч'э'ве тэ к'эрэм дитийэ, п'адшайи хвэш бэ у һэгэр хвэстьна мьн ль п'адше хвэш те, бьра э'мьре мьн ль мьн бе п'ешк'ешкьрьне у жь бэр һивикьрьна мьнва жи, мьлэте мьн! ⁴ Чьмки эз мьлэте хвэва қьр'кьрын, кӧштын у ондакьрьнер'а һатьнэ фьротане. Һэгэр эм чава хӧлам у хӧламок һатьбуна фьротане, мьне қэт дэнг нэкьра, ле бэле нэйар нькарэ зийана п'адше ле вэгэр'инэ*». ⁵ Һынге Аһ'ашверош п'адша ль Эстэр ханьме вэгэр'анд у готе: «Әв к'и йэ, йан к'а әв к'ӧ йэ, йе кӧ жь сәре хвэ дәрбаз буйэ ван йәка дькә?» ⁶ Эстәре гот: «Әви мьхәнәт у нэйар, әв һамане һани хьраб ә». һаман ль бэр п'адше у Эстәре қӧрьфи һәв. ⁷ П'адша бь һерс к'аса хвэ дани, р'абу чу бахче к'оч'ьксәре. Ле һаман ль вьр ма, вәки бона э'мьре хвэ лава жь Эстәр ханьме бькә, чьмки әви те дәрхьст кӧ п'адше тыштәки хьраб бона ви қьрар кьрийә. ⁸ Гава п'адша жь бахче к'оч'ьксәре вэгәр'ийа ода мәсрәфе, дина хвэ даие ва һаман ль сәр т'әхт-п'ала Эстәре к'әти йә. Һынге п'адше гот: «Әве мала мьнда дәст бавежә ханьма п'адше жи!» Гава әв йәк жь дәве п'адше дәрк'әт, р'уйе һаман

* ^{7:4} Бь избрани һа жи те фә'мкьрьне: «Ле бэле тә'ли-тәнгийа мьлэте мьн нькарьн һьмбәри зийана п'адше бькьн».

Эстэр 7, 8

к'эфэн кърьн ньхамтгн. ⁹Һынге һ'арбонайе, йэк жь нэмере бэрдэстийе п'адше гот: «Ле нэ т'эне эв, ва йэ дарэки бьльндайийа пенщи зэнди жи һаман бона Мордок'ай, йе кө п'адша хьлаз кър, һазьр кърйяэ, we ль бэр дэре һаман э». П'адше гот: «Дэ эви һэма ль ви дари хьн». ¹⁰Һаман ль ви дари хьстгн кө эви бона Мордок'ай һазьр кърбу. У паше һерса п'адше дани.

8

Эстэр дьгьһижэ мэрэме хвэ

¹We р'оже Аһ'ашверош п'адш мала һамане нэ-йаре щьһуйа п'ешк'еши Эстэр ханьме кър, Мордок'ай жи һат р'уйе п'адше к'эт, чьмки Эстэре готбу кө эв чи we йэ. ²Һынге п'адше гөстила дэсте хвэ дэрхьст, к'ижан кө жь һаман стандьбу у эв да Мордок'ай, Эстэре жи Мордок'ай ль сэр мала һаманр'а к'ьфш кър.

³Эстэре хэбэрдана хвэ дуса ль бэр п'адше дьреж кър, хвэ авитэ ньгед ви у бь гьри лава жь ви кър, wэки we хьраби у шевьра һамане Агаги бона қьр'а щьһуйа һазьркьри бьдэ бэталкьрьне. ⁴П'адше шьва зер'ин дьрежи Эстэре кър, Эстэр р'абу сэр хвэ ль бэр п'адше сэкьни ⁵у гот: «Һэгэр ль п'адше хвэш те у мьн ль бэр ви к'эрэм дитийэ

Эстэр 8

у һэгэр эв йэк ль бэр ч'э'ве п'адше р'аст э у эw мьн бэгэм дькэ, бьра бе ньвисаре кө эw шевьра һамане көр'е һамьдат'айе Агаги бе бэталкьрьне, к'и-жан кө эwi нэ'мэ ньвисин кө һ'эму қэзайед п'адшеда қыр'а щьһуйа биньн. ⁶ Ньһа эзе чава бькарьбьм бьбиньм хэзэба кө we бе сэре мьлэте мьн, йан чава бькарьбьм бьбиньм мьрьна пьсмамед хwэ?»

⁷ Аһ'ашверош п'адша готэ Эстэр ханьме у Мордок'айе щьһу: «һаман кө дәсте хwэ һьлдабу ль сэр щьһуйа, мьн мала wi п'ешкеши Эстэре кьрийэ у эw жи дайэ дархьстьне. ⁸ Ньһа һун бь наве п'адше бона щьһуйа чава дьле wэ дьхwазэ бьньвисьн у бь гөстилка п'адше мор кьн, чьмки ньвисара бь наве п'адше у бь гөстила п'адше моркьри найе бэталкьрьне».

⁹ У һынге бист сьсейе мәһа Сиwане*, аwа готи мәһа сьсийа ньвиск'аред п'адше һатьнэ газикьрьне, һэр тьшт ль гора готьна Мордок'ай, щьһуйа, wэк'ила, wэлийа у сэрwеред қэзар'а, һэр сэд бист һ'эфт қэзар'а һатэ ньвисаре, жь һьндьстане гьрти һ'эта Этйупийайе, һэр қэзайер'а бь ньвисара wан, һэр мьлэтир'а бь зьмане wан, өса жи щьһуйар'а бь ньвисара wан у бь зьмане wан. ¹⁰ Бь наве

* 8:9 Р'ожа ироин эw жь ниве мәһа Майе дәстпедьке һ'эта ниве мәһа Ийуне.

Ah'ашгерош п'адша ньвиси у бь гөстила п'адше мор кър, да дәсте қәвала у әв ль мән'инед тәвла п'адше сийар кърьн у шандьн, ¹¹ бь ве йәке да к'ьфше кө п'адше сәрбәсти дайә щьһуйед һ'әму бажа-рада, кө пышт бьднә пышта һәв, ә'мьре хвә хвәй кьн у һ'әму ч'әкдаред нәйаред хвәйә нава мьләта у қәзада, қыр' кьн, бькөжьн, жьн у зар'ава к'оке ле биньн у һәбука ван т'алан бьбьн, ¹² бона we йәке һ'әму қәзайед Ah'ашгерош п'адшада, сездәһе мәнә донздәһә, ава готи сездәһе мәнә Адаре һатә к'ьфшкьрьне. ¹³ Әв фәрмана ньвисар һәр қәзайеда бона һ'әму мьләта чава қанун һатә ә'ламкьрьне, вәки щьһу бона we р'оже һазьр бьн, кө һ'әйфа хвә жь нәйаред хвә һьлдьн. ¹⁴ Қәвал ль мән'инед п'адше сийар бун, бь фәрмана п'адше зу р'е к'әтьн чун. Әв йәк ль Суса қәсырда жи һатә ә'ламкьрьне.

¹⁵ Мордок'ай бь к'ьнще п'адшатийейә р'әнге ширк у сыпи, т'аще зер'ини мәзынва, сәрмьлке к'ьтанийи сыпи у соре гәвәз вәргьрти дәрк'әтә ль бәр п'адше. Бажаре Сусайе жь әшқә һ'әжийә у ша бу. ¹⁶ һьнге щьһуйә р'онайи, әшқ, шабун у қәдър дитьн. ¹⁷ һәр қәза у һәр бажаре дәра кө фәрман у готьна п'адше дьгьһиште, әшқ у шабун дьк'әтә нава щьһуйә, р'ожа к'ефе у щәжьне бу. Гәләк жь мьләтед вәлата дьбунә щьһу, чьмки сава щьһуйә к'әтьбу ль сәр ван.

9

Щьһу һ'әйфа хвә һьлдьдһн

¹ Сездәһе мәһа донздәһа, аһа готи мәһа Адаре, гаһа вә'де фәрман у готһна п'адше пер'а гһишт, һ'әта we р'оже дьжмьнед щьһуйа ль сәр we фь-кьре бун, кө we ва һ'өкөми ль сәр ван бькьн, ле боһа ван әһ дәһр вәлгәр'ийа, чьмки щьһуйа һ'өкөми ль сәр ван нәйаред хвә кьрһн. ² We һьнге щьһуйед бажаред һ'әму қәзайед Аһ'ашверош п'адшада пышт данә пышта һәв, кө дәстед хвә һьлдьнә ль сәр ван кәсед кө хһастьнә хьрабийе ль ван бькьн у кәсәк һькарьбу ль бәр ван р'абуйа, чьмки саһа ван к'әтьбу ль сәр һ'әму мьләта. ³ У һ'әму миред қәза, вәк'ил, вәли у вәзиред п'адше пышта щьһуйа дьгьртһн, чьмки саһа Мордок'ай к'әтьбу ль сәр ван. ⁴ Р'асти жи Мордок'ай мала п'адшеда йәки мәзһн бу, һав у дәнге һи ль һ'әму қәза бәла бьбу, өса кө әһ мәрвь, аһа готи Мордок'ай р'ож бь р'ож бьльнд дьбу. ⁵ Щьһуйа бь шур һ'әму нәйаред хвә хьстһн, көштһн қьр'кьрһн у чаһа хвәстһн өса сәре пәйк'әтийед хвә кьрһн. ⁶ Щьһуйа ль Суса қәсьрда пенсьд мәри көштһн к'ок ле аһин. ⁷ Өса жи Паршандат'а, Далпон, Аспаг'а, ⁸ Порат'а, Аһаһа, Аридат'а, ⁹ Пармашт'а,

Арисай, Аридай у Вайзат'а, ¹⁰ эв һәр дәһә көр'ед һамане көр'е һамьдат'а, нәйаре щьһуйа жи көштүн, ле дәст нәданә һәбука ван.

¹¹ һәма we р'оже һ'әсабе көштигед Суса қәсърда гьһиштә п'адше. ¹² П'адше готә Эстәр ханьме: «Щьһуйа ль Суса қәсърда пенсьд мәри у һәр дәһә көр'ед һаман жи көштүнә, қыр' кьрнә, гәло қәзайед п'адшейә майинда ньһа чь кьрнә? Дә бежә, иди чь дьхвази? Әwe бе дайине. Ньһа һивикьрна тә чь йә? We бе сери». ¹³ Эстәре ле вәгәр'анд у готе: «һәгәр бь дьле п'адше бә, бьра сьбе жи щьһуйед Сусайер'а мәщал бе дайине, кө ль гора ве қьрара иро бькьн у щьһийазе һәр дәһә көр'ед һаман бенә дархьстьне». ¹⁴ П'адше ә'мьр кьр, кө өса бьбә. Сусайеда фәрман һатә ә'ламкьрне, щьһийазе һәр дәһә көр'ед һаман һатьнә дархьстьне. ¹⁵ Щьһуйед Сусайеда чардәһе мәһа Адаре жи щьвийан у Сусайеда сесьд мәри көштүн, ле дәст нәданә һәбука ван.

¹⁶ Щьһуйед майийә қәзайед п'адшеда жи щьвийан, пышт данә пышта һәв, кө хwә хwәй кьн у жь дьжмьна р'ьһ'әт бун, жь нәйаред хwә һ'әфте пенщ һ'әзар мәри көштүн, ле дәст нәданә һәбука ван. ¹⁷ Эв йәка сездәһе мәһа Адаре қәwьми у чардәһе we мәһе щьһуйед қәзада р'ьһ'әт бун у әw кьрнә р'ожа әшқе у шабуне.

¹⁸ Ле щьһуйед Сусайеда сездәһ у чардәһе мәһе щьвийан йа хвә кьрһн у панздәһе мәһе р'ь-һ'әт бун у әв кьрһнә р'ожа әшқе у шабуне. ¹⁹ Ле бәле щьһуйед гөнди, кө дәр у бәстед вәкьрида дьман, әвана чардәһе мәһа Адаре щәжьне дькьһн, чава р'ожәкә әшқе у шабуне у п'ешкеша һәвр'а дьшиньһн.

²⁰ Мордок'ай бона биранине әв йәк һьвиси у нәмә шандьнә һ'әму щьһуйар'а, к'ижан кө ль қә-зайед Аһ'ашверош п'адшада дур у незик дьман, ²¹ кө әвана һәр сал нава хвәда чардәһ у панздә-һе мәһа Адаре к'ьфш кьһн. ²² Чьмки ван р'ожа щь-һу жь нәйаред хвә р'ьһ'әт бун у мәһа к'әдәра ван бу шабун у шина ван жи бу р'ожа щәжьне, кө ван р'ожа бькьһнә р'ожед әшқ у шабуне, п'еш-кеша бьдһнә һәв у к'әсибар'а хера бькьһн. ²³ Щьһу-йа әв йәк қәбул кьр, кө иди к'әре хвә кьрьбун бь-кьрана, чь кө Мордок'ай ванр'а һьвиси. ²⁴ Чава нәйаре һ'әму щьһуйа, һамане һамьдат'айе Агаги шевьри бу, кө қьр'а щьһуйа бинә у п'ур авитьбу, ава готи п'әшк, кө ван қьр' кә у к'ока ван бинә. ²⁵ Ле гава Әстәр чу щәм п'адше, п'адше бь нәма ә'мьр кьр, кө әв шевьра һаманә хьраб, йа кө әви бона щьһуйа һазьр кьрьбу бе сәре ви у ви көр'ава жи дара хьһн. ²⁶ Ләма жи ван р'ожар'а го-тьһн Пурим, анәгори фә'мина хәбәра пур. Бона

ван һ'әму готънед ве нә'ме у өса жи бона we йәке чь кө дитън у чь кө һатә сәре ван. ²⁷ Щьһу-йа қьрар кър у әв йәка кърънә борще стуйе хwә у р'ьк'ьнйата хwә у өса жи әвед кө гьһиштъбунә ван, wәки һәр сал бе тебәр'дан ван һәр дө р'ожа анәгори ньвисар у wәхте ван к'ьфш кьн. ²⁸ Әв р'ож гәрәке қөр'нә-қөр'нә бь щәжъне нава һәр қәбиле, һәр қәзайе у һәр бажарида бенә биранине. Әв р'ожед Пуриме гәрәке нава щьһуяада нәйенә һьлдане у биранина ван жь нава зар'ед ван дәр-нәк'әвә.

²⁹ Әстәр ханьма қиза Абихайил у Мордок'айе щьһу һ'әта қәwата wанда чу, wана нә'ма дөда бона ә'сәйикъръна Пуриме ньвисин. ³⁰ У бь готънед ә'дълайийе у р'астийе нә'мә һ'әму щьһуяр'а һатънә шандъне, йед кө сәд бист һ'әфт қәзайед Аһ'ашwерош п'адшада дьман, ³¹ wәки ван р'ожед Пуриме wә'дада к'ьфш кьн, чава кө Мордок'айе щьһу у Әстәр ханьме т'әми да ван. Ван жи әв йәк кърънә борще стуйе хwә у зар'ед хwә, чава р'ожи бона охърмед wанә гьранә һәwар-газийе у шине. ³² У бь ви аwайи фәрмана Әстәре т'әми-йа бона Пуриме ә'сәйи кър у әw к'ьтебеда һатә ньвисаре.

10

Мордок'ай щийе Наман дьгьрэ

¹ Паше Аһ'ашверош п'адша кьрэ сэр вәлет кӧ хәрщ бьдьн, һ'эта әвед кӧ гьравед бә'рада дьминьн жи. ² Бона қәват у зораййа һ'әму кьред Аһ'ашверош п'адша у мәзьянаййа Мордок'ай, кӧ чава п'адше әв бьльнд кьр у әв һ'әму бь һур-гыли ль к'ьтеба биранина сәрһатийадайә п'адше Мәдйа у Фарьстанеда ньвисар ә. ³ Бәле Мордок'айе щьһу пәй Аһ'ашверош п'адшар'а йе дӧда бу у нава щьһуйада жи мәзьн бу, һ'ьзкьрийед гәләк бьратийа хвә бу, херхвәзе мьләте хвә бу у т'әма-мийа щьмә'та хвәр'а бона ә'дьялаййе хәбәр дьда.

К'ьтеба Уньс

Пешготын

Эв к'ьтеб бона мэрвэки гъли дькэ, йе кӧ хвэст жь т'эмийа Хӧданэ мир'а дайи бър'эвэ. Сэрһати-йа ве к'ьтебе қӧр'на 8-да бэри буйина Иса қэшь-мийэ. Хвэде т'эми ль Уньс кър вэки хэбэра ви бьналийед Нинэвайер'а даннасин кэ, Нинэвайе п'айт'эхте императорийа Ашурийайэ позбьльнд бу. Ле Уньс нэхвэст кӧ һэр'э, вэки бьналийед Нинэвайэ дьжмьнед Израел, жь гӧнед хвэ вэгэ-р'ьн у р'э'ма Хӧдан нэстиньн. Бь ви авайи Уньс жь Хвэде р'эви у хвэст кӧ жь Нинэвайе дур к'э-вэ. Пэй чэнд қэшьмандьнар'а Уньс гӧр'а Хвэде кър, ле һерс к'эт гава Хвэде бьналийед Нинэвайе һатэ р'э'ме. Бона ве кьра хвэйэ нэр'аст Хвэде

Уньс 1

Уньс һьлат. ²Ве сэрһатийеда чэнд сурәтед Хwә-дейә сәрәкә тенә нишанкьрьне. Уньс әw сурәте мьләте щьһуйа йә, кө дьфькьрьн wәки мьләтед башqә нәһежайи хьлазкьрьна Хwәде нә. Ле Хwә-де т'әне щьһуйа һ'ыз накә, әw öса жи р'ә'ме ль ван мьләтед майин дькә, к'ижан кө wi qәбул дь-кьн. һәгәр мьләтәк һьлатьна Хwәде дьбьһе у жь кьред хwәйә хьраб вәдьгәр'ә, һьнге Хwәде һерса хwә ль wi р'анакә. Хwәде һ'өкөми сәр мьрьн у жийина ә'фьринед хwә дькә, ләма һәгәр әw бь-хwазә бьбахшинә йәки, мәрвьәки дьн изьна wi т'өнә ль сәр ве йәке һерса хwә р'акә. ³Пәймана Нуда Иса жи бона сэрһатийа Уньс дьбежә, кө бо-на мьрьн у қийамәтийа хwә ә'йан кә. Öса жи Иса гөһдарванед хwәр'а бона вәгәр'андьна бьнали-йед Нинәвайе дьбежә (Мәтта 12:38-41; Марqос 8:11-12; Луqа 11:29-32).

1

Уньс гөр'а Хөдан накә

¹Хәбәра Хөдан Уньсе көр'е Амиттайр'а һат у гот:
²«Р'абә һәр'ә бажаре Нинәвайа мэзьн даннасин кә у we щьмә'те һьле, чьмки нәһәқийед ван гьһиш-тьнә ль бәр п'әр'е ә'змен». ³Ле Уньс р'абу кө жь бәр ч'ә'ве Хөдан бьр'әвә Т'аршише. Әw бәр'жери

Йафайе бу, гэмик дит кө дьчу Т'аршише, эви һә-
 це р'ийа хвә даие, к'этә гэмийе кө т'эви ван һәр'ә
 Т'аршише, wәки жь дәсте Хөдан бьр'эвә.

⁴ Ле Хөдан баки қайим ль бә'ре р'акьр у бә'ре-
 да фьртонәкә мэзын р'абу, эw бу кө гәми һурдәх-
 wәши буйа. ⁵ һынге гәмиван тьрсийан у һәр мәр-
 ьвәки һәwара хвә хwәдейе хwә ани у эw дәрда-
 нед кө гәмиьеда һәбун авитьнә бә'ре, wәки баре
 гәмиье сьвьк кьн. Ле Уньс чубу к'этьбу лап бьне
 гәмиье, п'алдабу у к'этьбу хәwа к'ур.

⁶ Сәрwере гәмиье һатә щәм Уньс у готе: «Әв чь
 хәwt'ешә к'этийә ч'әве тә? һәла р'абә гази хwәде
 хwә кә! Бәлки хwәде тә мә бир бинә у әм онда
 нәбьн». ⁷ һынге готьнә һәв: «Wәрьн әм п'әшк баве-
 жьн к'а эва қәзийа р'уйе жь мә к'ижанида һатийә
 ль сәре мә» у п'әшк авитьн, п'әшк п'ара Уньс к'әт.
⁸ һынге готьнә Уньс: «Дә ньһа мәр'а бежә, р'уйе
 к'еда эва қәзийа һатийә ль сәре мә? Тө хwәйе чь
 шьхөли йи? Тө жь к'ө те йи? Жь к'ижан wәлати
 йи у жь чь мьләти йи?» ⁹ Ле эви ль ван вәгәр'анд
 у гот: «Әз Ибрани мә. Жь Хөдан Хwәдейе ә'змен,
 ә'фьрандаре бә'р у бәже хоф дькьм». ¹⁰ һынге хоф
 к'этә ль сәр ван у готьнә wi: «Тә чьма әв йәк кь-
 рийә?» Чьмки эw мәрьвана пе һ'әсийабун кө эва
 жь дәсте Хөдан дьр'эвә, пешда эви wanар'а гьли
 кьрьбу. ¹¹ Паше готьне: «Ньһа әм тә чаwа бькьн,

wәки бә'р ль мә вәгәр'ә бьсәқьр'ә?» Чьмки чьқас дьчу пелед бә'ре һе р'адьбун. ¹²Һьнге Уньс готә ван: «Мьн һьлдьн бавежьнә бә'ре у бә'ре ль wә вәгәр'ә бьсәқьр'ә, чьмки әз заньм кө р'уйе мьнда әва йәка һатийә ль сәре wә».

¹³Ван мәрва һе бер дьк'ьшандьн, дькьрьн кө хwә ль бәже быгьрьн, ле жь қәwата ван дәр бу, чьмки пелед бә'ре чьқас дьчу һе ль ван р'адьбун. ¹⁴Һьнге вана һәwара хwә Хөдан ани у готьн: «Йа Хөдан, әм р'әща жь тә дькьн, нә бә кө ль р'уйе ви мәрвида әм өнда бьн у хуна ви ль щийе һәқи-нәһәқ ль сәр мәда нәйнә, чьмки тә Хөдан, wәкә қьрара хwә кьр». ¹⁵У Уньс һьлдан авитьнә бә'ре у бә'р жь we т'әвр'абуна хwә сәқьр'и. ¹⁶Әw мәрвана жь Хөдан гәләки тьрсийан, қөрбан Хwәдер'а дан у ад-қьрар кьрьн.

2

Дөа Уньс

¹Һьнге Хөдан ә'мьри ль сәр һ'утәки кьр кө Уньс дақөртинә у Уньс се р'ож у се шәва зьке һ'утда ма. ²Пәй ве йәкер'а Уньс зьке һ'утда гази Хөдан Хwәде хwә кьр. ³У гот:

«Мьн тәнгасийа хwәда гази Хөдан кьр
у ви щаба мьн да,

- жь зьке дийаре мьрийада һəвар кьр
у тэ дэнге мьн бьхист.
- ⁴ Тэ эз авитьмэ нав дьле к'урайийа бэ'ре
у һ'эжед ава эз ньхамтъм,
һ'эму авед тэ пелед ванва ль сэр мьнр'а чун.
- ⁵ Ђнге мьн гот: «Эз жь бэр ч'э'вед тэ һатъмэ
авитьне,
ле бэле эзе диса бьбиньм п'арьстгəһа
тэйэ пироз».
- ⁶ Ава эз мьна кьрм у бин ль мьн дьч'ькийа,
к'урайийа бэ'ре эз ньхамтъм
у гиһаје бэ'ре ль сэре мьн п'еч'ийа.
- ⁷ Һ'эта р'ьк'ьне ч'ийа эз чумэ харе,
э'рде чава ахьле һ'эта-һ'этайе дора мьн
гьртьбу.
Ле те э'мьре мьн жь гор'ьстен дэрхи,
Хөдан Хвэдеје мьн.
- ⁸ Гава эз к'этьмэ ль бэр р'өһ',
Хөдан мьн тө бир ани
у дөаје мьн гьһиштэ п'арьстгəһа тэйэ
пироз.
- ⁹ Әвед кө пэй тьштед п'уч'э дэрəш дьк'эвьн,
əш дəст жь је хвэйи р'э'м у к'эрəм
дьк'ьшиньн.
- ¹⁰ Ле эзе бь дэнге шькьрдарийе қөрбане
тэр'а бьдьм

у чь мьн соз дайэ жи эзе биньмэ сери.

Хьлазбун т'эне жь дэсте Хөдан э».

¹¹ У һынге Хөдан э'мьр ль һ'ут кьр, һ'ут кьрэ һо-
цин Уньс авитэ бэже.

3

Уньс гөр'а Хөдан дькэ

¹ Хэбэра Хөдан щара дөда Уньср'а һат у гот:
² «Р'абэ һэр'э бажаре Нинэвайа мэзын we йэке нава
веда даннасин кэ, чь кө эз тэр'а дьбежым». ³ Һын-
ге Уньс ль гора готьна Хөдан р'абу чу Нинэвайе.
Нинэва жи бажарэки бех'эсаб мэзын бу, мьск'эне
we wэкэ р'ийа се р'ожа бу. ⁴ Уньс р'абу к'этэ ба-
жер, р'ийа р'ожэке қэданд, даннасин дькьр у дь-
гот: «Һэла һе чьл р'ож һэйэ, кө Нинэва weран бэ».

⁵ Бьналийед Нинэвайе бавэрийа хвэ Хвэде
анин, қьрар кьрын кө р'ожи бьгьрын у жь ч'ука
һ'эта мэзына к'өрх ль хвэ кьрын.

⁶ Гава эв дэнг к'этэ гөһе п'адше Нинэвайе, эв
жь сэр т'эхте хвэ р'абу у чөхе ль сэр хвэ ехьст,
к'өрх ль хвэ кьр у ль нава к'озийеда р'унышт.
⁷ Нав Нинэвайеда дэнг да бэлакьрыне у гот: «Анэ-
гори готьна п'адше у гьрэгьра, бьра мэрвь у һ'эй-
ван, пэз у дэвар т'ө тышти тэм нэкьн, нэч'ерьн
нэ жи вэхьын. ⁸ Бьра мэрвь у һ'эйван к'өрх ль

хвэкьн у бькьн зарин гази Хөдан кьн. Бьра һәр мэрвь жь р'ийа хвэйэ хьраб вэгэр'э у дэсте хвэ жь һ'эрабийе бьк'ьшинэ. ⁹ К'и занэ? Бэлки Хөдан готьна хвэ бьгөһезэ у ль мә вэгэр'э, вэки һерса ви ль мә дайнэ, кө эм онда нэбьн».

¹⁰ Гава Хвэде эв кьрна ван дит, кө эв жь р'ийа хвэйэ хьраб вэгэр'ийан, Хвэде бона ве хэзэба кө готьбу ве банийа ль сэре ван, готьна хвэ гө-наст у эв йэк нэ ани ль сэре ван.

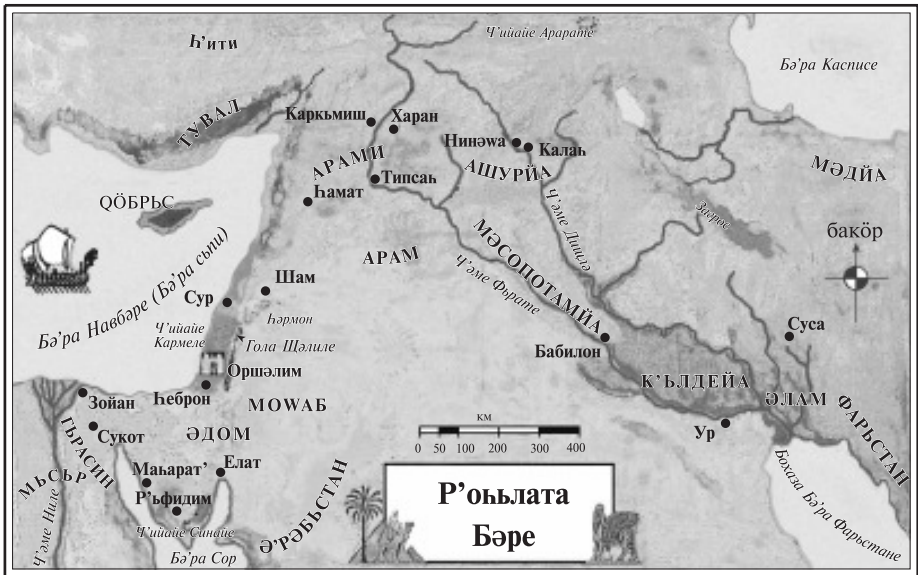
4

Бэрхвэк'этьна Уньс у р'э'ма Хөдан

¹ Уньс гэлэки ль бэр хвэ к'эт у һерс к'эт. ² Бэр бь Хөдан дөа кьр у гот: «Йа Хөдан, гава эзи һе вэлате хвэда бум, бона ве йэке мьн нэ дьгот кө тө йэки аһа йи? Лэма мьн дькьр кө эз бьр'эвийа-ма Т'аршише. Чьмки мьн заньбу кө тө Хвэдеки р'э'м и у дьлшэват и, сэбьр-ськ'ан и, р'э'м-к'эрэм и у жь һерск'этьне жи зу вэдьгэр'и. ³ Ле ньһа йа Хөдан, р'эща дькьм р'өһ'е мьн жь мьн бьстинэ, чьмки мьрна мьн жь жийина мьн четьр э». ⁴ Хөдан готе: «Гэло һэқ э, кө тө бона ве йэке бина хвэ һақаси тэнг дьки?»

⁵ Уньс жь бажер дэрк'эт, алийе р'оһьлата бажер р'унышт у ль вьр хвэр'а һ'олькэк чекьр у бьн сийа

веда р'уньшт, кө дина хвэ бьдэ бажер к'а ве чь бьрəвьмэ. ⁶ Ђнгє Хөдан Хвэде ə'мьри ль к'олəке кьр, əв к'ол мина дарє шин бу у ль сэр Уньс кьрэ си, кө ви жь ве бинтəнгийє хьлаз кэ. Уньс бона ве к'олє гэлəки ша бу. ⁷ Р'ожə дьн сьбəнє зу, Хөдан ə'мьри ль көрмэки кьр əв к'олə кот у əв һ'ьшк бу. ⁸ Гава тэ'в дэрк'эт, бь ə'мьрє Хвэде, алийє р'оһьлатє баки к'əв у гэрм р'абу, тэ'вє ль сэрє Уньс хьст, əв сьст бу, мьрьна хвэ хвэст у гот: «Мьрьна мьн жь жийина мьн четьр ə». ⁹ Ђнгє Хөдан готэ Уньс: «Гэло һəқ ə, кө тө бона вє к'олє бина хвэ һəқаси тəнг дьки?» Уньс гот: «Бэлє, һəқ ə кө əз бина хвэ тəнг дькьм, һ'эта мьрьна хвэ жи əз р'ази мэ». ¹⁰ Ле Хөдан готє: «Һ'эйфа тэ ве к'олє тє, йа кө тэ худан ль сэр нэр'ет у мэзьн нэкр, к'ижан кө нав шэвəкєдə шин бу у шэвəкєдə жи һ'ьшк бу. ¹¹ Ле һ'эйфа мьн чəвə жь ви бажарє Нинəвайə мэзьн нэйє, кө нав вєдə сэд бист һ'эзар мэрьви зедəтьр һэнэ, кө дэстє ч'əп у р'астє жь һэв дэрнахьн, өсə жи гэлэк һ'эйван?»

Horace Knowles © The British & Foreign Bible Society 1954, 1967, 1972

Сэрэщэм

Сэрньвисар	8
К’ьтеба Р’ут’	12
К’ьтеба Эстэр.....	38
К’ьтеба Уньс	92